BAMBRZY

ROBERT MACIĄG
KTOMIESZKA**W**POLSCE**.PL**

Kim są Bambrzy?

Bambrzy to potomkowie niemieckich osadników, którzy w XVIII wieku wyruszyli z Bambergu w Górnej Frankonii i trafili aż pod Poznań, do wsi, które czekały na ludzi gotowych stworzyć tam nowy początek.
Ich nazwa — „Bambrzy" — była po prostu echem rodzinnego miasta, które zostawili za sobą.
Choć przybyli jako Niemcy, z czasem stali się ważną częścią polskiej społeczności, wnosząc do niej własne tradycje, historie i sposób patrzenia na świat.
Co ciekawe, językowo „spolonizowali się" wyjątkowo szybko.
Już w XIX wieku większość rodzin mówiła po polsku, choć w domowych anegdotach czy żartach czasem pojawiały się stare niemieckie słowa, jakby małe kamyczki pamięci po dawnych czasach.
Pod względem religii Bambrzy byli i pozostali katolikami — to ułatwiało im odnalezienie się wśród polskich sąsiadów i sprawiało, że ich święta, tradycje i rytuały naturalnie splatały się z lokalnymi zwyczajami.

Bambrzy w świetle prawa

Bambrzy nie są wymienieni w polskiej Ustawie o mniejszościach narodowych i etnicznych, bo dziś stanowią grupę etnograficzną w pełni zasymilowaną, a nie mniejszość narodową. Jednak pamięć o ich historii jest silna – zarówno w Poznaniu, jak i w lokalnych muzeach i stowarzyszeniach.

Skąd wzięli się w Polsce?

Historia Bambrów zaczyna się w 1719 roku, kiedy Poznań wyglądał jak miasto po długiej, niefortunnej zimie — wyniszczone wojną, osłabione zarazami, pełne pustych gospodarstw czekających na nowe życie. Władze miasta uznały więc, że potrzebują ludzi z doświadczeniem i odwagą, by te wsie ożywić na nowo. Zwrot skierowano do mieszkańców Bambergu, obiecując im ziemię i wyjątkowo korzystne warunki osiedlenia.
I tak pierwsze bamberskie rodziny przyjechały do Lubonia, a w następnych latach zasiedliły Dębiec, Bonin, Jeżyce, Wildę, Rataje i Górczyn.
Przywieźli ze sobą umiejętności rolnicze, znajomość rzemiosła i cały świat własnych zwyczajów — ale nie przywieźli tego, z czym dziś najczęściej się ich kojarzy.
Słynny strój bamberski z okazałym, kwiecistym kornetem nie pochodził z Bambergu. Powstał już w Poznaniu, kształtując się powoli przez dziesięciolecia, aż zamienił się w tę barwną, rozpoznawalną ozdobę, która dziś jest jednym z symboli Bambrów.

robb MACIĄG ETNO WARSZTATY
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ZREALIZOWANO W RAMACH STYPENDIUM MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

BAMBRZY

Życie w nowej ojczyźnie

Bambrzy szybko zdobyli uznanie jako gospodarni i pracowici rolnicy.
Uprawiali zboża, warzywa, hodowali bydło, dostarczając żywność na poznańskie targi.
Ich gospodarstwa były zadbane, a domy wyróżniały się solidnością i ozdobnymi detalami.
Choć pochodzili z Niemiec, od początku integrowali się z Polakami – zawierali mieszane małżeństwa, uczestniczyli w lokalnych świętach i nabożeństwach.
Już w drugim pokoleniu większość mówiła płynnie po polsku, a dzieci uczęszczały do polskich szkół parafialnych.

XIX i XX wiek

W XIX wieku Bambrzy byli już znani jako część społeczności poznańskiej.
Zachowali jednak tradycyjne stroje i zwyczaje, które wyróżniały ich podczas dożynek czy procesji Bożego Ciała. W czasie germanizacji w zaborze pruskim wielu Bambrów opowiadało się po stronie polskiej, podkreślając swoją lojalność wobec miasta, które ich przyjęło. Podczas II wojny światowej część rodzin została wpisana na niemiecką listę narodowościową (Volkslistę), co bywało źródłem powojennych sporów.
Jednak po 1945 roku większość pozostała w Polsce, a ich potomkowie wciąż mieszkają w Poznaniu i okolicach.

Kultura Bambrów

Najbardziej rozpoznawalnym elementem kultury Bambrów jest strój bamberski – bogato zdobiona, kolorowa suknia z haftowanym gorsetem, koronkowym fartuchem i charakterystycznym czepcem z kokardami.
Stroje te noszono na uroczystości kościelne, wesela i święta plonów.
Bambrzy mieli też własne zwyczaje – np. obchodzenie dożynek w formie barwnych korowodów z wieńcami z kłosów zbóż, śpiewem i tańcem.

Gdzie mieszkają dziś?

Dziś potomków Bambrów można spotkać głównie w Poznaniu i pobliskich wsiach.
Wiele rodzin wciąż kultywuje tradycje, a stroje bamberskie pojawiają się podczas lokalnych uroczystości i festynów.

POLSKA RÓŻNYCH KULTUR

robb MACIĄG ETNO WARSZTATY
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ZREALIZOWANO W RAMACH STYPENDIUM MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Kuchnia – smaki z pogranicza

Życie bamberskich rodzin naprawdę kręciło się wokół kuchni — to było serce domu, ciepłe, pachnące i zawsze trochę hałaśliwe. Tu się jadło, gotowało, plotkowało i… właściwie mieszkało, bo zimą kuchnia stawała się najprzytulniejszym miejscem w całym gospodarstwie. W chłodne miesiące rozstawiano tu wielkie cebry do prania, a gdy przychodził czas świniobicia, to właśnie kuchnia zamieniała się w prawdziwą małą manufakturę, w której powstawały wszystkie wyroby.
Co ciekawe, nawet w tej gwarniej przestrzeni panowała pewna hierarchia miejsc siedzących. Na krześle mogła przysiąść sąsiadka albo ktoś z rodziny, ale praczka — choć ważna i potrzebna — siadała na kaście, czyli skrzyni na węgiel.

Choć Bambrzy szybko przyjęli polską kuchnię, wprowadzili też swoje akcenty, a dziś trudno odróżnić kuchnię „bamberską" od „wielkopolskiej".
Jeśli jednak spróbujecie któreś z poniższych dań na pewno zaliczycie obie kuchnie na raz:
1. Kaczka z pyzami drożdżowymi na parze/na łachu, ze z szmata/z gęstym sosem i modrą kapustą- koniecznie z goździkami.
2. Zupa Parzybroda- ze słodkiej kapusty włoskiej na rosole mięsno-warzywnym z grzybami.
3. „Ślepe ryby" określane jako zupa z myrdyrdą/śmietanką/lub rzadkie pyry, często na rosole z wędzonką lub wędzonymi kawałkami kiełbasy oraz gotowaną włoszczyzną, bardzo gęsta, tak że łyżka musiała stanąć na „baczność" podawana z chlebem i masłem.
4. Pyry z gzikiem czyli ziemniaki w mundurkach, a gzik to tłusty serek wiejski wymieszany z gęsta śmietaną, drobno posiekanym szczypiorkiem i cebulą oraz solą i pieprzem do smaku.

Wpływy w polskiej kulturze

Choć Bambrzy wtopili się w polską społeczność, ich historia jest przykładem udanej integracji i wzajemnego wzbogacenia. Strój bamberski stał się symbolem Poznania, a niektóre potrawy, stały się tak „poznańskie", że dziś już nie wiadomo kto jest ich pierwszym twórcą.

Jak poznać kulturę Bambrów?

Odwiedzić Muzeum Bambrów Poznańskich.
Wziąć udział w Święcie Bamberskimw sierpniu.

ktomieszkawpolsce.pl/bambrzy

robb MACIĄG ETNO WARSZTATY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

ZREALIZOWANO W RAMACH STYPENDIUM MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO